



Strakonický měsíčník o ochraně přírody

prosinec 2022

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně  
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

prosincový úvodník jsem chtěl věnovat ostře sledovanému legislativnímu procesu změn kolem nového stavebního zákona a jednotného environmentálního stanoviska. Pokud bude návrh, který zatím prošel vládou, schválen Poslaneckou sněmovnou, bude to znamenat největší osekání účasti veřejnosti v rozhodovacích stavebních procesech od roku 1992. Jelikož ještě není legislativní kolečko u svého konce, odkážu vás zatím na [poslední číslo](#) zpravodaje *Ďáblík*, kde tomuto tématu byla věnována velká pozornost. Rozuzlení celé šlamastiky (která má ještě naději na dobrý konec) přineseme určitě v některém z budoucích čísel. Nyní však z jiného soudku, rovněž neveselého. I když na druhou stranu je potěšující, že podobné záležitosti se čím dál více dostávají na světlo.

## Z obsahu tohoto čísla:

Doplnění strakonických stromořadí.....	2
Démonizace medvěda hnědého.....	3
Nazeleno - o prostředcích drobných.....	4
Zastropování cen elektřiny a zemního...	5
Objevy detektiva Ledňáčka.....	6
Zlatokřídlec vrbový.....	7
Materiální sbírka pro azyl Sirius.....	7
Večer s dokumentem - 106. díl.....	8
Stanislav Biler - Destrukce.....	10
Prosincové zápisky Jirky Wagnera.....	11
Soucit s přírodou a zvířaty v hudbě - 12.	11
Pohádka o Květušce a tesařikovi.....	13
Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi..	13
Pohanka.....	14

Nejen změny ve stravovacích návycích Čechů dále nahlodávají křehkou a křečovitě se bráníci současnou podobu živočišné velkovýroby. Mnoho lidí právem nadzvihla dezinformační kampaň *Žeru maso*, kterou částkou 4 milióny Kč z našich kapes prosypalo Ministerstvo zemědělství. Jestli byla tragická forma projektu záměrem, nebo obrázkem zoufalství i přes mohutné subvence upadajícího odvětví, těžko odhadovat. Každopádně se na kampaň snesla mohutná vlna kritiky za manipulativní praktiky, jednostranné zaměření a zamlčování důležitých faktů souvisejících s konzumací masa a jejím vlivem na naše zdraví a životní prostředí (viz např. [zde](#), [zde](#) a [zde](#)). Autorem kampaně je Agrární komora - instituce snažící se zachovat status quo českého zemědělství. Její nejen finanční propojení s MZe je zjevné i z dalších pochybných akcí (viz např. [zde](#)) a kvetlo hlavně za bývalého ministra Miroslava Tomana. Věřím, že hlas veřejnosti by v nápravě tohoto stavu mohl hrát významnou roli.

Foto Břetislav Kocek



Přejeme příjemný předvánoční čas, váš Kompost. -jj-



## Doplnění strakonických stromořadí

Jelikož se okruh výsadeb založených strakonickou organizací ČSOP v okolí města v předchozích několika letech poměrně rozrostl, rozhodli jsme se pro letošní podzim neplánovat výsadbu žádného nového stromořadí. Místo toho jsme zorganizovali akci k doplnění některých výpadků a ošetření stávajících výsadeb. Sázení stromů se stalo v poslední době oblíbenou kratochvílí s poměrně slušnou účastí veřejnosti. Na tomto místě tedy stojí za to připomenout ty nejobemnější akce a podívat se i na to, jak se stromům daří dnes. Každá výsadba je přirozeně rizikovým podnikem a je třeba počítat se ztrátami. Ty se samozřejmě dají správným postupem minimalizovat. Zároveň se tedy dělíme o některé poznatky využitelné pro chystané budoucí akce.

**2016** - Dubnová výsadba sedmi desítek stromů ve strakonickém větrolamu ([zde](#)) byla co do počtu stromů i účasti veřejnosti zatím největší podobnou námi organizovanou akcí. Bylo sázeno několik druhů listnatých dřevin (lípy, habry, javory, duby a buky) k doplnění kostry větrolamu v kombinaci s ovocnáči do volného prostranství. Vzhledem k umístění ve velmi úživných pásech sevřených intenzivně obdělávanou zemědělskou půdou bylo největším problémem zarůstání buření a také velký tlak zvěře. Tři roky následně po výsadbách byly prováděny zálivky a protiokusové nátěry. Některé nepřesnosti technického rázu byly velkým poučením do dalších výsadeb. Do současné chvíle přežily zhruba ¾ dřevin, jsou již plně zapojeny do stávajícího porostu a bez další péče.

**2018** - Na podzim tohoto roku naše organizace asistovala při dvou výsadbách zhruba stovky ovocných stromů starých odrůd a jedlých keřů u Zahorčic ([zde](#)). Do dnešního dne je v plné kondici zhruba 80 % výsadby i přesto, že bylo pouze obnovováno oplocení. Výpadky byly doplněny novými sazenicemi.



*Zálivka ve Štafetové aleji 2, foto -jj-*

níže a v blízkosti rybníka začaly na základě dobré dostupnosti k vodě bouřlivě přirůstat. Přesto je stromořadí již třetí letní sezónu v době přísušku zaléváno. Jediným výpadkem je jedinec dubu, který byl vylomen při pojezdu zemědělské techniky.

**2020** - Na tradici Štafetových alejí jsme navázali dvěma říjnovými menšími výsadbami nedaleko Střely ([zde](#)). Celkem tady dostalo šanci 25 sazenic - kombinace ovocnáčů a listnatých dřevin (lípy, javory, jeřáby). Velkým problémem se ukázala exponovanost obou lokalit mezi rozlehlými zemědělskými pozemky, kdy některé sazenice i přes zálivku nepřežily jednu z velmi horkých epizod v červnu 2021. Další škody na těchto výsadbách napáchali samozvaní „zahrádkáři“, kteří svými nepochopitelnými zásahy zlikvidovali několik dalších stromků. Zaznamenali jsme např. odebrání roubů přestřihnutím kmínku sazenice. Stáří dvou let se dožila zhruba polovina dřevin.

V roce 2020 jsme se ještě účastnili dosadby ovocného sadu nedaleko volyňské školy v přírodě ([zde](#)), kde jsme vysázeli 30 ovocnáčů původních odrůd. Ruku k dílu jsme přiložili také u Domanic výsadbou 15 stromů k silnici na Strakonice.

**2021** - V tomto roce jsme asistovali u druhé fáze dosadby volyňského sadu (25 ovocnáčů) a při založení nového stromořadí 15 ovocnáčů opět u Domanic při polní cestě severně od obce ([zde](#)). O pomoc jsme byli požádáni také v poslední fázi výsadby u Zahorčic (20 ks převážně jedlých keřů).

**2022** - Jak bylo uvedeno na začátku, tento podzim jsme věnovali „opravě“ stávajících alejí u Strakonice. Pro tuto akci jsme již nekupovali nové sazenice, ale zaexperimentovali jsme výsadbou semenáčů a odkopků



ze soukromé zahrady, které by mohly být po ujmoutí odolnější vůči povětrnostním vlivům a méně atraktivní pro nůžky nenechavců. Většina sazenic totiž směřovala do „problematického“ stromořadí u Starého Dražejova. 13. 11. jsme se v úzkém kroužku 5 lidí sešli k dosadbě 12 ks myrobalánů, 1 ks dubu a 2 ks suchu odolných vrb. Jedna sazenice dubu byla „vrácena“ do stromořadí u Droužetic.

Vzhledem k tomu, že výsadby minulých let jsou tak nějak zaopatřeny a čekají už nás jenom opravy ochrany proti okusu a zálivky v případě většího sucha, budeme mít v následujícím roce volnější ruce pro případnou novou výsadbu. Pokud máte nápad, vhodnou lokalitu nebo nějakou výsadbu již v plánu, neváhejte se nám ozvat.

A jaké jsou naše hlavní poznatky? Samotná výsadba je příjemná, fotogenická a mnohdy rychle probíhající činnost. Můžeme tak nabýt dojmu, že je to vlastně jednoduché a jsme schopni vysázet poměrně velké množství stromů za krátkou dobu. Ta méně nápadná a důležitější činnost tím ale teprve začíná. Stěžejní je péče o ochranu proti okusu (ta musí být „neprůstřelná“). Tlak přemnožené srnčí zvěře je obrovský a zvířata dokážou využít veškerých technických nedostatků. Samozřejmostí je správně provedená výsadba jako taková (výsadbová mísa, neutopit sazenici...). Nutnost zálivky v dalších letech je záležitostí, na kterou má vliv celá řada faktorů. Rozhoduje lokalita, expozice, druh půdy i hladina podzemní vody. Z vlastností sazenic zejména druh, odrůda i typ sazenice a její stáří. Stěžejní je však průběh počasí. V případě přísušku a zejména několikadenních letních horkých epizod musíme být připraveni vyrazit k zálivce víceméně operativně. Zanedbání této povinnosti zejména první léto po výsadbě může způsobit destrukci velké části sazenic.

Přes všechny tyto útrapy jsou ale výsadby stromů a alejí do krajiny jednou z těch činností ve prospěch přírody, které přinášejí mnoho potěšení a také nových poznatků. Samozřejmě, že není vhodné sázet vždy a všude, ale zejména stromořadí, která dokáží nějakým způsobem rozčlenit monotónní zemědělské bloky nebo přispět k obnově zaniklých polních cest, jsou ty nejhodnotnější. -jj-



Poslední letošní dosadba, foto -jj-



## Překopávky

### Démonizace medvěda hnědého v doposud nevídané podobě

Celospolečenským tématem číslo jedna na Slovensku jsou nyní medvědi. Nejenže toto téma polarizuje společnost do dvou zneprátených táborů, ale navíc vyvolává silné emoce na obou stranách. Myslivci již druhým rokem vedou intenzivní kampaň za celoplošný odstřel této největší evropské šelmy, která je však celoevropsky chráněným živočišným druhem. Důvod? Argumentem číslo jedna je přemnožení. Jejich rétorika se ale opírá o některé nedávné útoky medvěda na člověka. Ochránáři naopak tvrdí, že žádné přemnožení v problému nefiguruje a že na vině je intenzivní krmení divokých zvířat ze strany myslivců, což vede ke změně stravovacích návyků, ztrátě plachosti a vzniku tzv. synantropie. Medvědy posléze označujeme za problémové. Právě ti mají na zádech nakreslený terč, na který svými panickými a mnohdy velice zavádějícími příspěvky střílejí nejen média, ale i sami myslivci by opět rádi měli možnost po medvědovi vystřelit, tentokrát však ne obrazně. Odstraňování synantropních medvědů z jejich celkové populace nemá na starost myslivci, ale Zásahový tým pro medvěda hnědého, který spadá pod Státní ochranu přírody Slovenské republiky. S tím se myslivci očividně ne a ne vyrovnat, a tak volají po odstřelu stovek medvědů po celém Slovensku.



Foto archiv spolku Prales dětem

Spolek Prales dětem, členská organizace IRF, se na Slovensku věnuje monitoringu velkých evropských šelem za pomoci fotopastí již od roku 2017. Se zakrmováním divokých zvířat mají naši terénní pracovníci širokou škálu zkušeností. Myslivci potřebují intenzivním krmením v lesích přilákat zvěř blízko k posedům, kde se ji snaží odlovit. Bez krmení by si jen stěželi vystřelili na jakékoliv zvíře. I přes fakt, že na medvěda legálně vystřelit nemohou, nasypaná potrava tyto šelmy k posedům láká. Zde už se však ani zdaleka ne bavíme o tradiční myslivosti, kdy se do lesa nosilo seno a sůl. Dnes už se ochránáři musejí na celém Slovensku potýkat s tunami řepy a kukuřice, s masnými výrobky, pečivem, zelinou, ovocem, prošlými potravinami ze supermarketů a prakticky veškerými zbytky

z lidské kuchyně. Nejenže může toto krmení způsobit zvěři zdravotní problémy, ale konkrétně u medvědů se jedná o silně negativní faktor, měnící jejich přirozenou povahu, rozvíjející synantropní chování, tedy ztrátu plachosti a následné přibližování se blíž a blíž k intravilánům obcí. Medvědi, které pak vidáme na šokujících fotografiích poblíž rodinných domů, kontejnerů a popelnic, mají ve většině případů pozmeněné chování právě vlivem tohoto nelegálního krmení divoké zvěře či přístupu k nedostatečně zabezpečeným odpadovým nádobám.

Negativní vliv zakrmování zvířat na medvědy v podmínkách Slovenska byl mnohokrát demonstrován monitoringem s fotopastmi i telemetrickým sledováním vybraných jedinců. Ti se vždy pohybovali na dané ploše v okruhu mysliveckých posedů, kde hledali potravu. V jednom z případů prošel jeden medvěd až přes 12 mysliveckých revírů, kde se pohyboval především v okolí posedů. Takto vzniká i mylná představa o jejich přemnožení, kdy je jeden jedinec započítán myslivci ve větším množství hned v několika revírech. Namísto jednoho medvěda jich v tomto případě mohlo být napočítáno až 12. Myslivecká komunita na Slovensku zastává názor o přemnožení. Mnohdy tvrdí, že medvědů je ve slovenských horách až 3000. Poslední data z genetického monitoringu, do kterého jsme byli oficiálně zapojeni i my, hovoří, že populace medvěda hnědého se v současnosti pohybuje okolo 1000 jedinců. Náš tým se aktivně věnuje vyhledávání zákrmových míst, která se snažíme ze slovenských lesů eliminovat jejich nahlašování na příslušné úřady a tím v některých oblastech předejít dalšímu vzniku medvědí synantropie. Za tímto účelem jsme taktéž vyvinuli mobilní aplikaci, prostřednictvím které mohou tato místa oznamovat i běžní turisté.



Foto archiv spolku Prales dětem

Nyní se myslivecká komunita snaží apelovat na odstoupení ministra životního prostředí a ředitele slovenské státní ochrany přírody. Celoplošný odstřel medvědů nesmí být v rukou myslivců, neboť by se jednalo o porušení celoevropské legislativy o ochraně tohoto druhu. Eliminace problémových medvědů a prevence vzniku medvědí synantropie musí být v rukou Zásahového týmu pro medvěda hnědého tak, jak je to standardně i v ostatních zemích s výskytem medvědů. Přístup novodobé myslivosti ve vztahu k zakrmování zvířat má silně negativní vliv na vybrané jedince medvěda hnědého, kteří se posléze stávají problémovými. Řešením je vyhledávání zákrmových ploch a jejich eliminace z krajiny, systematické zabezpečování odpadových nádob před přístupem medvěda v oblastech jejich výskytu, podpora práce strážců a Zásahového týmu a systematický monitoring medvěda hnědého v jeho přirozeném biotopu i daných problematických jedinců, nikoliv však celoplošný odstřel této šelmy, který prokazatelně nesnižuje počty útoků medvěda na člověka. **Jan Suchý**

## Nazeleno – o prostředcích drobných ekologických úspor

### 27. díl - Vánoční strom

Dovolte mi v tomto díle menší odbočku k tématu nyní velmi aktuálnímu. Oblasti greenwashingu se však budeme držet i nadále, protože i prezentace údajného symbolu Vánoc v podobě vánočního stromu se pyšní výrazným falešně zeleným odstínem.

#### Zelená vánoční tradice

Pokud také patříte mezi neidealistické štouraly, určitě vám každý advent musí přijít na mysl zásadní otázka. Proč jsme se svátky zaštitěné pojmy jako klid, mír a láska rozhodli kolektivně slavit natolik neekologickým a bizarním aktem, jako je podříznutí živého stromu, jeho nazdobení a následným vyhozením na skládku? Kromě údajné estetiky je patrně jediným logickým argumentem tradice. Pokud však za tradici, kterou si nesmíme nechat vzít, považujeme něco, co se ve větším začalo šířit do našich domácností až ve druhé polovině 19. století.



Foto -jj-

#### Vánoční plantážnictví

Podívejme se na jeden z vánočních obyčejů řečí čísel. V Česku se každý advent prodá zhruba 1,3 miliónu řezaných vánočních stromků, za které utratíme bezmála miliardu korun. Z celkového počtu přes 4 milióny domácností tak ozdobí „živý“ stromek zhruba třetinu z nich. Zbytek samozřejmě připadá na stromky umělé, z prořezávek, v květináčích; část domácností volí jinou alternativu nebo se



obejde bez stromku. Nepoměr také patrně vzniká „koncentrováním“ osamělých rodinných členů při oslavách Vánoc do širšího kruhu v rámci jedné domácnosti. Zhruba polovina každoročně prodaných řezaných stromků pochází ze zahraničí. Dovážejí se nejčastěji z polských a dánských plantáží, což představuje nemalou uhlíkovou stopu. Jeden hektar plantáže vyprodukuje zhruba 3500 stromků, které rostou 8-10 let. Jaký je tedy zábor půdy (která musí být intenzivně ošetřována herbicidy) pro tuto kratochvíli, si může každý dopočítat sám.

Za neekologickými variantami „výroby“ stromků můžeme najít jen jeden společný jmenovatel. Naši touhu po co možná nejvíce módním a estetickém naplnění této novodobé tradice. I když můžeme domácnost nazdobit mnoha přívětivějšími způsoby, naše představivost bohužel končí u kavkazské jedle od Kauflandu.

### Městské vánoční stromy

Jako malý kluk jsem vídal ve Strakonících zdobení smrku poblíž ul. Kochana z Prachové řetězem s barevnými žárovkami. Nevím, kde se přesně stala chyba, ale za několik málo dekad tady máme meziměstská utkání o ten největší, nejhezčí, nejsouměrnější a nejokázaleji nazdobený vánoční strom - samozřejmě uříznutý a postavený na to nejfrekventovanější místo. Greenwashing a městská PR se roztácejí na ty nejvyšší obrátky, aby uspokojily obyvatelstvo prahnoucí po měsíc trvajícím podívání a zároveň vysvětlily, že ten esteticky bezchybný strom byl vlastně závadný a musel být pokácen. Případně je davy oslavován ten majitel zahrady, který městu strom z dobré vůle poskytne.

Nicméně z mnoha zdrojů je možné se dozvědět, že ty hezké jehličnaté stromy k vánočnímu použití tak nějak docházejí. Zvláště, když některým městům nestačí strom jeden, ale musí jich mít hned několik. Tak je dost možné, že za pár let dojdou i argumenty o nevhodně rostoucích stromech, které by „stejně musely být pokáceny“, a začnou se pro tuto krásnou tradici likvidovat nezávadné solitéry v podstatě kdekoli.

Za dobrými a špatnými příklady nemusíme chodit daleko. Jako každý rok, i letos strakonická nemocnice rozsvítila rostoucí smrk ve svém areálu. A jako každý rok pomyslně ušetří jeden strom, který by musel být pokácen. Zato na kruhový objezd „Piškot“ každoročně míří minimálně desetimetrová dřevina, která je podrobena ostré kritice i bouřlivým ovacím na regionálních sociálních sítích. V letošním roce bylo v místních médiích v polovině listopadu avizováno přivezení smrku pichlavého rostoucího u Okresního soudu - tedy ve dnech, kdy ještě stále probíhalo správní řízení na povolení kácení této dřeviny a nebylo tedy ještě jasné, zda bude strom pro tento účel „uvolněn“. K tomuto stromu, na nějž je navázána nemalá kulturní akce, musíme připočítat ještě další dva vánoční stromy - na II. hradní nádvoří a na kruhovém objezdu u výpadekvy na České Budějovice.



Foto Martin Mach Ondřej

A jak jsou na tom sousední města? Blatná již několik let zdobí vlastní živý strom, který byl pro tento účel zasazen již v roce 2001. Volně naopak svůj obrovský smrk, který rostl na ideálním místě, na základě dendrologického hodnocení pokácela. Nový jehličnan na místě vysadit neplánuje, nyní musí vánoční stromy dovážet. Nejinak je tomu ve Vodňanech, kam rovněž stromy na své velké náměstí importují. Velkou a příjemnou zajímavostí je obec Modlešovice, kde je pro vánoční čas každoročně zdobena lípa na místní návsi (a nevypadá vůbec špatně).

### Závěrem

Z výše uvedeného je asi poznat, že vánočním zvykům příliš nefandím. Na svou obhajobu uvádím, že si naopak velmi užívám dobu prosincového zklidnění a možnost věnovat se činností, na které po zbytek roku nezbyvá čas. Všimám si však propastných rozdílů mezi avizovanými hodnotami a praktikovaným průběhem svátků. Letos naše společnost čelila velkému tlaku energetické krize, zhoršení finanční situace a celkové nejistotě. Máme možnost tohle všechno překlomit ve skutečnější a méně materiální prožití závěru roku. Uvědomíme si, že leccos můžeme pustit a dokonce na tom vydělat? Nebo budeme opět trhat loňské rekordy? -jj-

## Zastropování cen elektřiny a zemního plynu – co přinese?

Situace na trhu s energiemi, ať už se jedná o elektřinu či plyn, je v posledních měsících velice napjatá a nejistá. Spousta z nás se obává dalšího vývoje a z něj plynoucích důsledků a na klidu nám nepřidává ani to, že je někdy velice obtížné zorientovat se ve spletnosti vládních opatření, o kterých se dozvídáme z médií. Informací je hodně, bohužel se stává i to, že brzy pozbývají platnosti a pro běžného občana je náročné si vše v hlavě srovnat a utřídit. Z tohoto důvodu vám přinášíme tento článek, aby si všichni konečně mohli udělat jasno v základních otázkách a aby bylo možné rozptýlit alespoň některé z obav, které tíží mnohé z nás.



Foto CCO

cenu na úrovni zastropování. I tyto zastropované ceny jsou sice relativně vyšší, než bylo zvykem v minulých letech, ale aspoň nehrozí, že roční náklady se zvýší např. troj až čtyřnásobně oproti stavu v nedávné minulosti. Dále je dobré vědět, že ten, kdo má u svého dodavatele pro příští rok platnou fixaci tarifu a tato částka je nižší než ta zastropovaná, v tom případě samozřejmě platí nižší hodnota, dokud nedojde k navýšení.

Pojďme si teď vše vyzkoušet na modelovém příkladu. Domácnost se spotřebou EE 3 MWh/rok při sazbě D25d (EE na svícení, vaření a ohřev vody bojlerem) doposud platila ročně cca 12 000 Kč. Při nově uzavírané smlouvě u stejné společnosti a při stejné předpokládané spotřebě může činit částka najednou 36 000 Kč. Při započítání vládou vyhlášeného cenového stropu však bude domácnost reálně platit přibližně „jen“ 20 000 Kč ročně. K započítání cenového stropu dojde automaticky, není třeba si o něj nikterak žádat, naopak by dodavatelé měli zastropování cen reflektovat zasláním upravených záloh tak, aby odpovídaly skutečným předpokládaným nákladům.

Všichni tedy zaplatíme nakonec více, než jsme byli zvyklí v uplynulých letech, ale díky zastropování nebudou ceny likvidační, jak se ještě nedávno mnoho lidí jistě oprávněně obávalo.

V případě zájmu o bližší informace se můžete obrátit na Energy Centre České Budějovice, z.s. ([www.eccb.cz](http://www.eccb.cz)), které nabízí jak bezplatné a nezávislé poradenství, tak i služby energetických specialistů. Tel.: 387 312 580, mobil: 773 124 580, email: [eccb@eccb.cz](mailto:eccb@eccb.cz). **Ondřej Pokorný**

## Objevy detektiva Ledňáčka

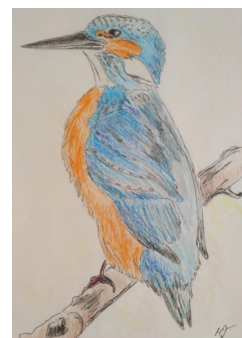
Slyšeli jste někdy o pohádce „Vo modrým ptáčku“? Kdo ano, ten se nepodiví nespisovným slovům v jejím názvu, protože si ji pamatuje jako chodskou, zaznamenanou Jindřichem Šimonem Baarem v původním nářečí. Je o skromné a pracovitě Barušce a o její cestě za štěstím. Ze všeho nejvíc jí záleželo na lásce, nevyměnila ji za bohatství – a nakonec měla obojí. Modrý ptáček ledňáček by o tom mohl vyprávět i víc a dobře by se to hodilo k vánoční době, opředené tajemstvím a slibující zázraky.

Čemu se ledňáček a jeho ptačí i zvířecí kamarádi podivují, to je rozdíl mezi pohádkami a skutečností. Lidé si v zimě po večerech pouštějí v televizi příběhy o chudých venkovanech z minulosti, o jejich poctivosti a obětavosti, všechno to obdivují, a sami v tu chvíli sedí v pohodlných pokojích a na stole mají u toho tolik jídla, kolik ani nestačí spotřebovat. Obdarovávají jeden druhého zbytečnostími, chválí je, ale potom je nepoužívají. Přejí si u nazdobených stromků z lesa navzájem štěstí a zdraví, ale na další živé bytosti na naší společné planetě přitom obvykle vůbec nemyslí, jako kdyby štěstí patřilo jen lidem.

Pokládají se za rozumné tvory, a přitom si nechávají radit od tvůrců reklam a od osobností udávajících tón ve světě módy, jako kdyby neměli žádné vlastní nápady a citění. Přihlížejí tomu, jak se to samé děje i jejich malým dětem, a ani se třeba nesnaží to sami ovlivnit.

A vlastně jim to není nijak divné, jsou tak zvyklí a kdekdo z nich si představuje, že to jinak ani nejde. Naštěstí si to ale nemyslí všichni. V prosincovém čísle našeho časopisu z roku 2017 ([zde](#)) o tom vyšel celý článek a na jeho konci to jeho autor Honza Juráš vyslovil i za nás ostatní: „... Pojďme se domluvit... Neberme si Vánoce. Neberme si to hezké, co na nich je...“ Právě tohle by si detektiv Ledňáček moc přál. A říká nám to mírně, nevyčítá, protože vánoční doba s sebou nese dobrou vůli, a ne zlost a pomstychtivost. A tak i prosincové otázky pro vás čtenáře počítají s vaším smyslem pro krásu a s ochotou něco pro ni dělat, aby jí na světě přibývalo.

- Pro dospělé: Pamatujete si ještě na obyčejné dětské zábavy pro dlouhé prosincové večery, ke kterým není potřeba pořizovat nic nového, takže vystačíte s tím, co máte doma? Dovedli byste jich bez rozmýš-





lení vyjmenovat aspoň sedm? A hlavně, měli byste chuť omezit předvánoční nakupování a místo něho dát dětem něco ještě o hodně cennějšího – váš čas?

- Pro rodiče vědecky založených školáků: Kdo ještě by mohl být kromě ledňáčka kouzelným modrým ptáčkem z pohádky? Znáte jména aspoň některých z nich? Víte, kteří z těch našich jsou vzácní a jak by se to mělo v krajině napravit, aby měli kde bydlet a co jíst?
- Pro rodiny s batolaty: Uměli byste doplnit říkanku ze sešitu „Jaro, léto, podzim, zima“, vydaného nakladatelstvím Ella & Max?

„Někdy až krásou zamrazí,  
jaké mráz kreslí...:  
květiny, krajky, jinovatku,  
když skončí, začne od...“

Odpovědi najdete na straně 13. **-ah-**

## Zlatokřídlec vrbový

Zlatokřídlece vrbového (*Xanthia ictertia*), nočního motýla s pěkným jménem, jsme viděli na výletě se ZO ČSOP Strakonice 28. 9. 2022 u cesty nad Vimperkem. Zlatokřídleců jsem v atlase napočítala sedm druhů. Zlatokřídlec vrbový se vyskytuje od počátku srpna až do počátku října. Přezimují vajíčka a housenky se živí od března do května na vrbách a topolech. Housenky zpočátku minují (tvoří chodbičky) v jehnědách, s kterými později opadávají na zem, kde se potom živí různými bylinami a listy nízkých keřů. Kuklení probíhá v zámotku v zemi. Stanovišti tohoto motýla jsou listnaté lesy, lesní okraje, světliny, paseky, pobřežní pásma, mokřady, zahrady a parky. Setkala jsem se s ním již vícekrát: 10. 9. 2016 v Kašperských Horách na náměstí, 28. 9. 2017 u lesní cesty z Bezděkova do Kadova, 29. 8. 2018 u hotelu Rovina u Dobré Vody na Hartmanicku, 4. 9. 2018 u lesní cesty v chanovickém lese Babáček, 13. 9. 2018 na zdi Velké synagogy v Plzni, 11. 9. 2019 na autobusovém nádraží v Horažďovicích, 4. 9. 2020 na okraji louky v Chanovicích a 4. 9. 2022 u rybníků poblíž Mečichova. **Eva Legátová**



Foto Eva Legátová

### Použitá literatura:

MACEK, J., DVOŘÁK, J., TRAXLER, L., ČERVENKA, V.: Atlas Noční motýli II. Můrovití, Academia, Praha 2008.

## Materiální sbírka pro azyl Sirius v Záhoří u Písku

Je to tady. Dvanáctý ročník materiální sbírky pro psy a kočky v azylu Sirius je v plném proudu. Zvířecích obyvatel se v azylu vystřídalo nespočet. Někteří našli nový domov, jiní v azylu kvůli vysokému věku dožili. Spousta z vás azyl Sirius již dobře zná, ale přesto ho v krátkosti představím. V azylu pro stará, handicapovaná a špatně umístitelná zvířata se nyní nachází 30 psů a 25 koček. O tento zvířecí domov důchodců se stará jedna dobrá duše, též důchodkyně, paní Gašparíková. A té my letos sbírkou opět pomáháme, aby i v této nelehké době dokázala zvířata, která u ní našla útočiště, zabezpečit a uživit. Chcete-li se do sbírky zapojit, uvítáme psí či kočičí krmivo ve formě granulí, konzerv, paštik, pamlsků (ideálně ne krmivo ze supermarketů). Budete-li dělat doma předvánoční úklid a vyřazovat již nepotřebné věci, můžete zvířatům darovat staré ručníky, deky, povlečení, lina či koberce. Pomocť můžete i nákupem kočičího steliva (kočkolitu), odčervovacích tablet nebo antiparazitních přípravků. Nebereme matrace, misky, obojky ani vodítka, toho mají v azylu dostatek.



Foto Ivana Bůbalová

A kam věci odnést, případně na místě rovnou nakoupit? Ve **Strakonících** do Ekoporadny při ŠK, pobočka Za Parkem, Husova 380 – po předchozí telefonické domluvě na tel. 721 658 244. Další sběrná místa, která jsou Vám k dispozici, najdete v **Blatné** – Krmiva a chovatelské potřeby, tř. J. P. Koubka 86 (tel. 774 442 651), v **Písku** – Chovatelské potřeby Zoo Drlíčov, Fráni Šrámka 129 (tel. 775 553 263), v **Plzni** – Chovatelské potřeby Jonatán, Mikulášské náměstí 9 (tel. 722 931 004), v **Přešticích** – Krmiva Černý, Hlávkova 1106 (tel. 722 931 004) a svoz v **Klatovech** a **Přešticích** zajistí po předchozí telefonické domluvě Verda Dalecká na tel. 603 326 614. Další sběrné místo vzniklo letos nově v **Písku** na adrese Smetanova 79 - ZONIKA - ve dvoře (tel. 737 620 283).

Podrobnosti o sběrných místech včetně informace o možnosti zakoupení darů přímo na prodejně naleznete na [facebooku](#). Sbíрка letos běží v termínu od 14. 11. do 23. 12. 2022. S dotazy ke sbírce se na mě neváhejte obrátit na tel. 602 467 689 nebo na e-mailu [ivana.bubalova@seznam.cz](mailto:ivana.bubalova@seznam.cz).

Všem dárcům moc děkujeme! **Ivana Bůbalová**

## Večer s dokumentem - 106. díl – Bilance - Kam zmizely české lesy?

Nový publicisticko-ekonomický cyklus České televize Bilance rozebírající aktuální celospolečenské problémy vcelku výstižně uchopil i téma chřadnoucích českých lesů. Vzhledem k poměrně nízké stopáži a spíše mainstreamovému zaměření pořadu se samozřejmě nejedná o hloubkový rozbor, i tak si ale myslím, že průměrnému divákovi může poskytnout základní orientaci v dané problematice.

I přesto, že se dokument snaží téma představit pokud možno vyváženě, na první pohled je zřejmá určitá polarizace. Ta však panuje i ve skutečnosti. Celá problematika se svým způsobem smrskává na pohled ekonomický (obhajující některé současné pilíře „standardních“ lesnických postupů) a pohled ekologický (české lesnictví nezbytně potřebuje myšlenkovou i faktickou proměnu vedoucí k udržitelnějším způsobům lesnického hospodaření). Není tak divu, že k tématu v rámci epizody promlouvají jak progresivní lesníci a lesní ekologové, tak i vysocí představitelé státního podniku Lesy ČR. Jestli je ze strany představitelů ekonomického pohledu znát určitý posun v diskurzu, tak spíše od obhajoby pasečného hospodaření směrem k obhajobě nepružnosti změn zapříčiněných hospodářskými ukazateli a navazujícím zpracovatelským sektorem.



Foto -jj-

Čísla však hovoří jasně. Za současné kalamity již bylo vytěženo kolem 20 % celkové zásoby smrkového dřeva našich lesů. Do druhé poloviny století by vzhledem k postupující klimatické změně mělo být k pěstování smrku vhodné jen minimum současných lesních pozemků. Většina dnes těženého dříví se vyváží do zahraničí, protože český trh se pod vlivem obrovského náporu cenově zhroutil. Všechny indicie směřují do jednoho jediného možného východiska - k proměně nejen samotných lesů, ale také celkového přístupu k lesnímu hospodaření jako takovému. Na všechny tyto souvislosti upozorňují odborníci velmi hlasitě již od roku 2006.

„Smrkovým monokulturám odzvonilo, ať si o tom dnešní lesníci myslí, co chtějí“, říká známý přírodovědec Jakub Hruška. Pokud vše hovoří tak jasně, proč jsou změny tak pomalé a dosud ne tak úplně celospolečensky přijímané? Důvodem je určitá krátkozrakost ve vnímání přínosů lesa jako takového. Ekonomické parametry jsou hodnoceny mezitím, i když se např. úspory přirozenou obnovou a výběrnou těžbou mohou výrazně projevit až v horizontu 10 let a více. Na lesy také není zatím nahlíženo v jejich celospolečenských přínosech, což se nedá tak snadno vyčíslit ve finančních výsledcích.

Pořad se zabývá nejen tím, čím byla kůrovcová kalamita způsobena, ale také jestli se dala vůbec nějak efektivně řešit a nebyla jen logickou výslednicí předchozích dekád českého lesnictví. Na základě vědeckých poznatků je také dementováno několik oblíbených mýtů - např., že kůrovec se po republice rozšířil ze šumavských bezzásahových oblastí. V dokumentu nahlédneme do několika porostů, které by mohly být příklady budoucího, a zdá se, že nevyhnutelného způsobu lesnického hospodaření.

Pořad můžete zhlédnout [zde](#). -jj-



## Pozvánky - prosinec 2022

**Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:**

### Kurzy zdravého vaření

**úterý 6. 12., nebo čtvrtek 8. 12. Vždy od 18 hod. na ZŠ Povážská (Nad Školou 560, Strakonice)**

Další sezóna kurzů probíhá 1x měsíčně do května. Jednotlivé kurzy na sebe nenavazují, hlásit se můžete i jednorázově. Přijďte se seznámit se surovinami a postupy pro zdravější, bezmasou nebo dietní kuchyni.

Kurzovné 100 Kč. Lektor Ing. Jan Juráš. Svou účast hlase předem na: [jan.juras@knihst.cz](mailto:jan.juras@knihst.cz) nebo 721 658 244.



## Zelené otazníky - Promítání dokumentu Svědectví

**středa 7. 12., 18 hod., společenský sál ŠK (3. nádvoří strakonického hradu), vstupné dobrovolné**

Ročně se na území České republiky zabije 130 milionů zvířat kvůli produkci masa, mléka a vajec. Dokument Svědectví odhaluje pravdu, kterou živočišný průmysl záměrně tají. Kromě záběrů z českých velkochovů film přináší rozhovory s osobnostmi, které se rozhodly pro etický způsob života. Dokumentem provází režisér Petr Vachler.

Po promítání bude následovat diskuze s tvůrci. -jj-

### Pobočka ŠK Za Parkem zve:

#### Přírodovědný výlet do okolí Vodňan

**NE 4. 12.** Sraz v 8:55 před nádražím ČD. **V 9:06 odjezd do stanice Pražák** (s přestupem v Číčenicích, příjezd v 9:49). Půjde se po zpevněných cestách cca 12 km, a to **přes Stožice a Chelčice ke kostelu sv. Maří Magdalény Na Lázni a do Vodňan** (např. do muzea). Trasu lze po dohodě přizpůsobit podle počasí apod. Zpět jede vlak mj. v 16:11.

#### Mezigenerační klub PARK

**NE 11. 12., PO 12. 12.:** Poznávání. Aktivní odpočinek. Ruční práce. Knížky. Podle možností a chuti pobyt buď v knihovně, nebo venku. Sraz 2. neděli v měsíci v 18:00 a následující pondělí v 10:00 před pobočkou ŠK Za Parkem.

#### Úterní zastavení

**ÚT 13. 12.:** Setkání s literaturou, tentokrát s **vánočními motivy**. Od 16:00, pobočka Za Parkem.

#### Ledňáčci

Schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. Sraz v 16:00 před zámkem u vývěsky ŠK. **PÁ 2. 12. – oslavíme Mikuláše, 9. 12. - připravíme si dárky na charitní jarmark a připomeneme si společné hezké zážitky roku 2022.** Info pobočka ŠK Za Parkem nebo Vladimíra Blahoutová (775 919 485 – formou sms).

#### Výstavky

**Výstavka větviček na určování** (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně ŠK Za Parkem. **Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy.**

#### Bližší informace:

Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem, Husova č. 380, Strakonice. Otevřeno PO a ČT 13–18, ST 8–12 hod. Ve dnech 22. 12. – 31. 12. bude na pobočce zavřeno (dovolená). Kontakt: 380 422 720, [alena.hrdlickova@knih-st.cz](mailto:alena.hrdlickova@knih-st.cz). -ah-



**Drobné smetí**

#### Vlci se na Frýdecko-Místecku střílet nebudou

Žádost o výjimku ze zákona, kterou podali chovatelé, myslivci a zástupci obcí, byla zamítnuta. Krajský úřad posuzoval několik požadavků na eliminaci šelem, které se údajně chovaly „nestandardně“. Stěžejní bylo pro rozhodnutí mimo jiné zjištění, že ve 44 případech ze 46 nebyla stáda vůbec zabezpečena. Více viz [zde](#).

#### Nová zelená úsporám light

Nová dotační podpora energetických úspor je směřována na skupiny, které jsou nejvíce ohroženy tzv. energetickou chudobou. Program je určen pro vlastníky rodinných domů a rekreačních objektů - důchodce a osoby pobírající příspěvek na bydlení. Více informací viz [zde](#).

## Rozhovor s odvolaným ředitelem správy NP České Švýcarsko

Některé nejasnosti kolem odvolání šéfa Národního parku České Švýcarsko Pavla Bendy osvětluje rozhovor, který je k dispozici [zde](#). -jj-

### Za ochránci přírody Jiřím Flouskem a Karlem Průchou

S milovanou přírodou a okruhem spřízněných ochranářů se v tomto roce rozloučily mimo jiné dvě výrazné osobnosti, na jaké se nezapomíná: RNDr. Jiří Flousek, PhD. (1957-2022) - zoolog správy Krkonošského národního parku, dlouholetý předseda České společnosti ornitologické, autor knih o krkonošské fauně (viz např. [zde](#)) a Karel Průcha (1948-2022) - bývalý vedoucí Přírodovědné stanice při horažďovickém DDM, botanik, přednášející i při některých akcích naší ZO ČSOP, spolupracovník při reintrodukcii puštíka bělavého na Šumavu (viz např. [zde](#)). -ah-



## Literární okno

### Stanislav Biler - Destrukce

Jsem moc rád, že jsem se nechal zvíkat upoutávkou na román sociologa a publicisty Stanislava Bilera Destrukce. Zápletka o učiteli prchajícím před chaosem společnosti na odlehlý venkov? Pomyslel jsem si, že to bude to pravé pro prodlužující se podzimní večery. Ani jsem nečekal, jak krásného, přesného a zároveň děsivého obrázku dnešního světa se mi nakonec dostane. Do našeho časopisu zařazuji pojednání o knize z toho důvodu, že román je sice alegorií celé společnosti, ale má významný environmentální přesah. Je vystavěn nejen na postupné erozi konkrétních postav, ale i prostředí, ve kterém se odehrává.

Knih o „útěku z civilizace“ je mnoho, tady si ale hned na prvních stránkách uvědomíte, že to bude trochu o něčem jiném. Střípky děje vystavěné na konkrétních reáliích z našeho světa budují tíživou atmosféru. V první polovině knížky jenom nevěřícně kroutíte hlavou, v té druhé vám začne docházet, jak to autor vlastně myslel, a bude vám z toho mrazit. Závěrečné rozuzlení zápletky a poznání, kdo za tím vším vlastně stojí, je už jen třešničkou na dortu.

Dějová linka, zprvu jednoduchá, se začíná brzy větvit a drolit s tím, jak příchozí učitel poznává zákonitosti vesnice a bezedný konzervatismus hlavních aktérů. Pokud máte ve zvyku soucítit s hlavní postavou, tady to díky její záměrné pasivitě bude možná naopak. Není pochyb, že vše má za cíl dokreslit beznadějnost celé situace. Tragické figurky hlavních představitelů obce jednájí naoko chaoticky, posléze zjistíte jejich hlavní motivaci - zachovat zítřek stejný jako včerejšek (postava starosty je dozajista nejodpornější postavou v dějinách literatury). „... v jehož světě bylo vše přesně tam, kde to má být, protože kdyby mělo něco být jinak, už by to tak dávno bylo.“ Tento symbol apatie ve stylu „všichni předstírají, že se nic neděje, protože kdyby se dělo, dávno by už někdo něco udělal“ se v knize objevuje mnohokrát. Podobně jako některá další hesla úspěšně replikovaná i ve skutečném světě. „Nejlepší bude, když nejhůř nikdy nebude. Naděje musí zůstat nadějí schovanou za obzorem, který je vždy v dálce, takřka v nedohlednu. Musíme pečlivě sledovat, čeho se lidé bojí, a nedat jim příčinu, aby se báli něčeho, čeho se bát nemají.“

Na pozadí utkvělých představ o tradicích, neměnnosti stavu a autoritách se postupně hroutí veškerý hmatatelný svět, morální zásady i naděje symbolicky ztvárněné dětmi, které učitel nemá šanci vytrhnout ze spárů předem daného. Do toho všeho jsou umně zakomponované environmentální střípky, drobná zamyšlení nad vesmírem i orwellovský doublethink, který však v tomto případě není nástrojem manipulace, ale běžnou součástí uvažování.

Při debatách místního zastupitelstva v čase hrozivého sucha, kdy se všichni nejvíce bojí povodní, si uvědomíte, že něco podobného vlastně důvěrně znáte. Jen v jiném podání. Důležitým bodem celé knihy je poznání, že pravda je sice v dnešním světě důležitá, ale věci se pomocí ní řešit příliš nedají. „Hřálo mě vědomí, že mám pravdu, a současně mě paralyzovala možnost, že na tom vůbec nezáleží.“ Inspirace realitou se asi nejvíce projevuje v destrukci životního prostředí, ve které obyvatelé vesnice klasicky nejsou schopni rozeznat příčinu a důsledek, stejně jako si myslí, že





to jinak nešlo. „Máme obecní vodovod, studny už nepotřebujeme.“... „Všechno vykáceli, aby udělali místo prosperitě. Les odvezli. Čekali, až místo něj vyrostе průmyslová zóna s vysokými platy a služebními vozy.“

Přesto, že je román prosáknutý beznadějí od začátku až do samotného konce, jsou v něm zahrnuty i prvky skutečnosti, upřímnosti a smysluplnosti. Kromě destrukce je také o tom, že za jakýchkoli okolností máme život ve svých rukou a stále máme mnoho prostoru něco změnit.

Není divu, že kniha získala cenu Magnesia Litera 2022. -jj-

## Prosincové zápisky Jirky Wagnera

O čem prosinec je? Nejdřív o konci a pak o začátku. Sníh, obleva, sníh. Kosové počítají zbylá jablka na větvích. Před úplňkem se vyjasnilo do modra. Černé větve švestek proti slunci. Rybník pod Střelou vymrzává. Zima běží po poli k Práchni. Otava na Podskalí s ledovým škraloupem u břehu. A zase sněhové vločky, které krásí červené šípky v úvozu. Svátost vánoční. *Hlas zvonů táhne nad závějí* (ach, pane Vrchlický, bývalo). Zimní procházky. Putujeme prosincem od Mikuláše k Lucii, od Vánoc k Novému roku. *Prosinec rok končí, ale zimu začíná.*



Foto Jiří Wagner

### SNĚŽÍ, SNĚŽÍ! HNED

za dveřmi domu už je  
bílý chladný svět.

(u Sv. Anny)

### SNÍH SEŠEL. PRŠÍ.

Voda v okapu kaple  
tíše se modlí.

(Vánoce)

### BARVY POHLEDNÉ.

Jablka, modřinka,  
sníh.  
Právě poledne.

### JEN KOLEM KEŘE

protáhnu se,  
sníh padá  
rovnou za límec!

### PO ŘECE PLYNE

ledová tříšť.  
I letos  
jak roky jině.

## Soucit s přírodou a zvířaty v hudbě - 12.

### „Pohanská“ hudba

V tomto díle seriálu si představíme poměrně širokou hudební oblast, která je rámcově ukotvena pohanskými prvky. Pohanství, jako předkřesťanské náboženství, se do hudebních stylů propisuje mnoha rozmanitými způsoby. O původní pohanské hudbě toho víme velmi málo. Moderní hudební žánry označované jako „pohanské“ nebo „pagan“ jsou tak víceméně faktickou reminiscencí nebo v pohanské víře čerpají pro svou hudbu inspiraci. Spojení „pohanská hudba“ je tedy svým způsobem zavádějící a nepřesné; je použito pro potřeby tohoto textu.

Inspirace pohanskými prameny v myšlenkové rovině je velmi obsáhlá. Týká se animistického pojetí náboženství, pohanských tradic, folklóru, historických reálií a mytologie (Slované, Kelti, Vikingové...), úzkého sepětí s přírodou nebo třeba původních pohanských svátků v průběhu roku, které byly křesťanstvím asimilovány do současné podoby.

Jako samostatný díl seriálu jsem se rozhodl věnovat pohanské hudbě právě z důvodu stěžejní přírodní tematiky. Ta se vyskytuje u drtivé většiny interpretů (u mnoha je naprosto dominantní). Na druhou stranu je třeba přiznat, že textů s tematikou práv zvířat nebo environmentalismu je velmi málo. To je svým způsobem pochopitelné, pokud si uvědomíme, že úzké sepětí s přírodou a její oslava je pro tento myšlenkový směr stěžejní, ale zároveň hudební podání se snaží být maximálně mystické, rituální a náladové.

Co se týče hudebních subžánrů, můžeme novodobou pohanskou hudbu velmi zjednodušeně rozvětvit do dvou hlavních proudů. Folková oblast čerpá z původních známých podob pohanské hudby. Od klasického folku (někdy označovaného jako neofolk) přechází do temnějších podob tzv. darkfolku, rituální hudby nebo ambientu. Metalová větev využívá klasických metalových postupů a ztvárňuje pohanskou tradici buďto v samostatném subžánru paganmetal, nebo je inspirací v ostatních metalových žánrech (nejčastěji blackmetal). Propojením obou oblastí je pak objemný a oblíbený styl folkmetal. Určitý přehled rozsáhlé oblasti „pohanské“ hudby s příklady interpretů nabízí např.

[tento článek](#).

Jedna z mála pohanských kapel, která se ve svých textech otevřeně vyjadřuje k environmentální otázce, je holandská formace Omnia. Komerčně úspěšný folk s výrazným přesahem do world music ztvárňuje toto téma např. v trochu vtíravé písni [Earth Warrior](#) nebo v songu [I don't speak human](#).

*Deep within the shadows, I'm the hungry wolf you fear  
But I can see that you are the only evil creature here  
Before you came we lived in peace but you brought us death  
I sung my pain up to the moon but it's a waste of breath  
Because I don't speak human, you can't understand a word I'm saying*

*Hluboko ve stínech jsem hladový vlk, kterého se bojíš.  
Ale vidím, že jsi tu jediná zlá bytost.  
Před tvým příchodem jsme žili v míru, ale ty jsi nám přinesl smrt.  
Zpíval jsem svou bolest až k měsíci, ale je to plýtvání dechem.  
Protože nemluví lidsky, nerozumíš mi ani slovo.*



Příkladem interpreta, který svou tvorbu věnuje folklóru a oslavě přírody, je česká skupina Deloraine (např. [Vlaštovka](#) nebo [Ostara](#)). Zástupcem žánru darkfolk je převážně instrumentální tvorba nizozemské kapely Sowulo. Na albu [SOL](#) se kromě přírodních motivů objevuje i koloběh původních pohanských svátků.

Na poli paganmetalů je výjimkou irská kapela Corr Mhóna. Ve svých textech přírodní tematiku kombinuje s reflexí environmentálních problémů a vše balí do typicky metalového apokalyptického hávu (album [Dair](#)).

*It is more than flesh and blood can stand  
Rotten towers are rooted in spit  
A scream that pierced my heart  
I curse the blindness of greed*

*Rank poison is spat on root and branch  
A marriage of arrogance and ignorance  
Threatening Nature, attacking life  
Only our thorns remain to protect*

*What lack of comprehension you have  
Working earnestly, digging quickly  
Black blood flowing  
Not in drops but in floods*

*Je to víc, než dokáže snést tělo a krev  
Shnilé věže jsou zakořeněny v plivancích  
Výkřik, který mi pronikl srdcem  
Proklínám slepotu chamtivosti*

*Odporný jed je vyplivnut na kořen a větev  
Sňatek arogance a nevědomosti  
Ohrožuje přírodu, útočí na život  
Jen naše trny zbývají, aby nás chránily*

*Jaký nedostatek chápání máš  
Pracuješ horlivě, kopeš rychle  
Černá krev teče  
Ne v kapkách, ale v záplavách*

Českým příkladem paganmetalové kapely, u které se kromě oslavy přírodních sil objevují i náznaky ekologických témat, je plzeňská formace Trollech (např. skladba [Každý strom má svůj stín](#)). -jj-



*Děšť bije do jizev prastaré matky Země  
Kdo spatří neuchopitelnou krásu paní z jezera  
Kdo smí nahlédnout pod závoj vodní hladiny  
Šeptej v tmavých dnech slova kouzelná  
Každý strom má svůj stín  
Listí ševlí, jehličnany šumí  
Každý strom má svůj stín  
Zde tepe pravý život  
Každý strom má svůj stín  
V jeho chladu v srdci mrazí  
Každý strom má svůj stín  
Jejich království ne každý spatří  
Žádné světlo nevstoupí  
Pod jejich korunu  
Jen ten, kdo vchází s pokorou  
Cítí vůni jehličí  
Tam obrazy života vstoupí do jeho nitra  
Vejdí pod klenby mohutných vrásčitých dubů*



## Pohádka o Květušce a tesaříkovi

Děti mají kromě technických vymožeností rády pořád ještě i zvířátka, a tak knížek o pejscích a jiných mazlíčcích je na trhu záplava. A co když si někdo z rodičů pomyslí, že by bylo hezké si s předškoláčky přečíst také něco o tvorech z divoké přírody, s kterými je možné se potkat na procházce nebo na zahrádce? A mohl by to být nejen ježek, sýkorka a slimák, ale třeba i nějaký ten roztomilý barevný hmyzík. Vlastně možná i pavouk – teď jen, jak takovou knížku snadno najít? Samozřejmě se dá sáhnout po některém z jednodušších atlasů a podobně. Jenže málo platné, ti nejmenší mají nejradši příběhy.

Někdo si vzpomene na nesmrtelné sekorovky se sympatickým mravencem Ferdou a legračním broukem Pytlíkem – a snadno je sežene ještě dnes, protože není sám, kdo si je zamiloval a ptá se po nich. V knihovnách i v rodinách je vyzkoušené, že se líbí i dnešní generaci. Někdo zapátrá na internetu a najde například debatu čtenářů na Databázi knih, zaměřenou přímo na tohle téma – viz [zde](#). Nebo se někdo přijde zeptat do knihovny. Z titulů, které by se daly v takovém případě nabídnout, by se mohl hodit třeba příběh malé Květušky, sepsaný Jitkou Vítovou a ilustrovaný Lenkou Grimovou. O obou autorkách si můžete na jedné z posledních stránek přečíst, že samy mají doma malé děti a že tvoří zároveň i pro ně. Při přípravě knížky o hmyzu si tematiku pečlivě nastudovaly, protože chtěly, aby pohádky pokud možno odpovídaly skutečnému životu v přírodě. Z toho samého důvodu je výběr hlavních hrdinů patřičně pestrý. Květuška se setká s brouky, s motýlem, s vážkou... a dokonce i s tím pavoukem, ne úplně oblíbeným mezi lidmi, ale přesto pro přírodu důležitým. Děj se odehrává v různém prostředí (například v mraveništi), za různého počasí, v denních i nočních hodinách. Je napínavý, poučný a samozřejmě často i veselý.

A jak to přijde, že na obálce knížky je Květuška namalovaná ve stejné velikosti s tesaříkem? Zmenšila se, nebo se naopak všechno kolem zvětšilo? Nebo se jí to všechno jen zdálo? To neprozradím, i když jsem knížku s vnučaty četla a mohla bych podrobnosti snadno přidat. Raději budu vaši zvědavost trochu napínat, pokud byste měli chuť si přijít pohádku půjčit. A po ní případně ještě druhý díl. Vyšly tři: „O Květušce a tesaříkovi“ (2011), „Květuška hledá tesaříka“ (2014) a „Květuška se vrací“ (2017). Ve fondu ŠK máme zatím jen dva první. Ale bude-li zájem, dal by se ten poslední ještě také dokoupit. **-ah-**



## Listovka

### Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi

- V každé rodině je to jiné, ale těm, které se zúčastňují pravidelných setkání spolku Ledňáčků při strakonické Šmidingerově knihovně, jsou tradiční dětské hravé i tvořivé činnosti blízké. Patří k nim například papírové skládanky origami, prostřihávané vločky, vystřihovánky na okna, drobné vlastnoručně pořízené dárky (pro rodinu a přátele, ale i pro charitní jarmarky), ozdoby, dárkové tašky, balicí papír s doma vytvořenými vzory (oblíbené jsou například „ledové květy“ pořízené rozžehlením drtě z voskovek nebo rozfoukáním loužiček inkoustu pomocí brčka po papíře), sváteční jmenovky, přáníčka, obaly na knížky,



alba s výzdobou a komentáři, papírové „oblékové panenky“, nápaditě připravené dobroty (např. růžičky ze sušených plátků ovoce), pomeranče ozdobené hvězdičkami z hřebíčku, řetězy z koření, lodičky z kůry nebo ze skořápek, netradiční adventní kalendáře, rámečky na obrázky, kytice a věnce z chvojí ve stylu „co dala zahrádka nebo okolí domu“, zvukové záznamy s vlastním programem, vlastní sestavené křížovky, sešitky se zapsanými anekdotami, školními perličkami, vyzkoušenými recepty... Kdo něco z toho neumí a chtěl by to vyzkoušet, může přijít na schůzku nebo jen tak do knihovny pro inspiraci. Na pobočce jsou navíc mnohé hotové výrobky v rámci výzdoby k jednotlivým ročním dobám a svátkům vystavené. Před Vánoci například prostřihávané vločky nebo zvykoslovné pečivo. Jeden obzvláště povedený rak ze slaneho těsta, jakožto lidový symbol ochrany před neštěstím, je dokonce vystavený trvale. Vyrobil ho jeden ze školáků, navštěvujících schůzky MOPíků-Ledňáčků, a to jen tak po paměti, bez předlohy. Jak se to povedlo, vidíte na fotografii.

Hodně je toho v knížkách a na internetu - a z toho zvláště dobře se dají využívat nejrůznější videa, kde se hry nebo tvoření (DIY – Do it yourself) předvádějí krok za krokem (viz např. triky s kynutým těstem [zde](#)). V přátelské společnosti

potom jeden druhému předává tipy nejradši naživo, osobně. A je to důležité i pro tu příjemnou náladu, která u toho vládne. Děti ze skromných rodin se cítí dobře právě tam, kde nikoho ani nenapadne se s něčím vytahovat nebo se dokonce posmívat druhým, pokud něco módního nemají.

- Ledňáček je se svým třpytivým peřím ze všech našich modře zbarvených ptáků asi vůbec ten nejkrásnější. Soupeřit s ním může snad jen vlha pestrá. Podobně jako on je trochu modrá, trochu tyrkysová, trochu zelená, a ještě má na sobě i žlutou a červenohnědou. Moc dobře sluší modrá „čepička“ i sýkorce modřince, modravý fráček brhlíkovi nebo výrazná náprsenka slavíku modráčkovi. Ocelový přísvit mívají šedá záda ostříže lesního. Modré proužky v kombinaci s černými má v křídlech sojka. Méně nápadná je pěvuška, jejíž šat je hnědavý a na hlavičce a hrudi šedomodrý. Přesto se ale jmenuje pěvuška modrá. A jaká je hlavní barva vlaštovky? Tmavomodrá, nebo černá? Asi by se dalo říci, že modročerná. Modravě se někdy leskne i hlava divokého kačera. A jeho zrcátka v křídlech, ta modře svítí na dálku.

Podivuhodným krasavcem je mandelík hajní, na jehož peří se střídá, mimo jiné, barva ultramarínová, zelenavě azurová a tmavě azurová. Patří spolu s vlhou ze všech jmenovaných ptáků k těm, kteří jsou u nás nejvzácnější. Prospěla by jim taková proměna krajiny, která by byla příznivá pro život jejich potravy – větších druhů hmyzu. Dobrým prostředím pro ně jsou hlavně staré sady a aleje, remízky, lesíky a podobně. K hnízdění vyhledávají vlhy i mandelíci hlinité nebo písčité stěny, kde si hloubí své nory.

- „... kreslí obrazy... začne od začátku...“ -ah-



## Zdraví a strava

### Pohanka

Tématem listopadových kurzů zdravého vaření byla pohanka. Surovina velmi zdravá, v našich zemích historicky více původní než novodobá pšenice, univerzální, ale také obestřená řadou předsudků. Nejčastější výtkou je poměrně specifická chuť, která je pro mnoho lidí překážkou k její časté konzumaci. Což je velká škoda, protože pohanka se kromě vysokého obsahu vlákniny a minerálů vyznačuje hlavně rekordním zastoupením rutinu - živiny posilující pružnost našich cév a působící v prevenci některých kardiovaskulárních chorob. Pro někoho problematická chuť se dá samozřejmě v kuchyni „ošidit“ - hlavně přípravou s chuťově výraznými ostatními ingrediencemi a přísadami, kde se pohanka „schová“, přičemž její zdravotní benefity zůstanou zachovány.

Na listopadových kurzech jsme měli možnost ochutnat několik takových pokrmů. První dva jsme si připravili společně. Třetí z nich je recept, který se na kurzech v minulosti již objevil, tudíž byl tento chod již připraven k ochutnání. Namísto něj měli účastníci za úkol podobným způsobem improvizace připravit jinou sekanou, ve které byla hlavní ingrediencí pohanka. Jak to dopadlo, se můžete přesvědčit u posledních dvou receptů.

### Pohankový tatarák

**Ingredience:** pohanková lámanka (200 g), rajský protlak (100-150 ml), hořčice (1-2 lžice), jarní cibulka (1-2 ks), česnek (3 stroužky), sůl (1-2 lžičky), sladká paprika (2 lžičky), drcený pepř, rostlinný olej (2-3 lžice)

**Postup přípravy:** Lámanku vaříme zhruba 3 minuty ve dvojnásobném množství osolené vody, odstavíme a necháme pod pokličkou dojít a vychladnout. Přimícháme utřený česnek, nadrobno posekanou jarní cibulku a všechny ostatní ingredience. Dochutíme a dosolíme.



Foto -jj-

### Dýňové brownies (plech)

**Ingredience:** dýně hokaido (3 šálky), pohanková mouka hladká (2 šálky), vlašské ořechy (šálek), brusinky (2/3 šálku), hořká víceprocentní čokoláda (100 g), kakao (4 lžice), cukr (4-6 lžic, nebo podle chuti), kypřicí prášek (2 lžičky), koření do perníku (2 lžičky), sůl (špetka), rostlinný olej (1/2 šálku), voda (cca 1/2 šálku)

**Postup přípravy:** Smícháme všechny sypké ingredience. Dýni nastrouháme najemno, čokoládu nastrouháme nahrubo, vlašské ořechy posekáme a brusinky pokrájíme na menší kousky. Vše promícháme, přidáme olej, menší množství vody (postupně) a zpracujeme do nemazlavého těsta. Pečeme na pečicím papíru ve vrstvě cca 2 cm při 180 °C cca 30 minut tak, aby se utvořila slabá kůrka, ale vnitřek zůstal vláhlý.



## Pohanková sekaná

**Ingredience:** 400 g balení pohankové lámanky, 100 g sójového granulátu, 2 cihly uzeného tofu, 2-3 mrkve, 3 cibule, 8-10 stroužků česneku, celozrnná hladká mouka (cca 200 g), kukuřičná strouhanka (cca 200 g), sůl, mletý pepř (půl lžičky), mletý koriandr (cca 30 g), rostlinný olej, sójová omáčka (6-8 lžic)

**Postup přípravy:** Pohanku vaříme asi 3 minuty v přibližně dvojnásobném množství osolené vody, přiklopíme a necháme asi 45 minut dojít. Pokrájenou cibuli orestujeme dozlatova, ke konci restování přidáme utřený česnek. Mrkev uvařenou vcelku doměkka a tofu nastrouháme najemno. Granulát osolíme, ochutíme sójovou omáčkou a zalijeme vroucí vodou tak, aby všechnu vodu vstřebal. Všechny ingredience dobře promícháme, přidáme několik lžic rostlinného oleje, osolíme a ochutíme kořením a další sójovou omáčkou. Zahustíme moukou a strouhankou, propracujeme rukama (konzistence hmoty by měla být tuhá). Z hmoty tvoříme šišky, které pečeme na olejem vylitým plechu nebo v zapékací nádobě do vytvoření kůrky na 220 °C. Krájíme až po vychladnutí.

## Pohanková sekaná 2

**Ingredience:** pohankové kroupy (1,5 šálku), pohanka lámanka (1,5 šálku), dýně (šálek), 2 mrkve, celozrnná pšeničná mouka (1/2 šálku), marinované tofu, 5 stroužků česneku, 2 cibule, sůl, mletý pepř, mletý koriandr, majoránka

**Postup přípravy:** Pohankové kroupy uvaříme doměkka, před koncem vaření přidáme na několik minut do stejného hrnce pohankovou lámanku, přidáme adekvátně vody, aby se všechna vstřebala. Necháme dojít pod pokličkou a vychladnout. Dýně a tofu nastrouháme najemno, mrkev pokrájíme na malé kostičky, česnek utřeme, cibuli nakrájíme nadrobno. Vše propracujeme dohromady, osolíme a ochutíme kořením. Z hmoty tvoříme šišky, které pečeme na olejem vylitým plechu nebo v zapékací nádobě do vytvoření kůrky na 220 °C. Krájíme až po vychladnutí.

## Pohanková sekaná 3

**Ingredience:** pohankové kroupy (1,5 šálku), pohanka lámanka (1,5 šálku), 2 mrkve, marinované tofu, 2 stroužky česneku, 2 jarní cibulky, ¼ celeru, zelené olivy (pytlík), celozrnná pšeničná mouka (1/2 šálku), jáhlová strouhanka (1/2 šálku), sůl, drce-ný kmín, uzená paprika, majoránka

**Postup přípravy:** Pohankové kroupy a lámanku uvaříme doměkka. Necháme dojít pod pokličkou a vychladnout. Na pánvi orestujeme nadrobno pokrájenou cibulku a mrkev nastrouhanou najemno. Celer a tofu nastrouháme najemno, česnek utřeme, olivy pokrájíme na menší kousky. Vše smícháme s moukou, strouhankou, osolíme a ochutíme kořením. Z hmoty tvoříme šišky, které pečeme na olejem vylitým plechu nebo v zapékací nádobě do vytvoření kůrky na 220 °C. Krájíme až po vychladnutí. -jj-

**Ing. Jan Juráš -jj-**

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,

Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: [jan.juras@knih-st.cz](mailto:jan.juras@knih-st.cz)

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

[www.csop-strakonice.net](http://www.csop-strakonice.net)

E-mail: [posta@csop-strakonice.net](mailto:posta@csop-strakonice.net)

**Kompost** - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

**Příspěvky v tomto čísle** - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Jan Suchý, Ondřej Pokorný, Ivana Bůbalová, Jiří Wagner, Eva Legátová,

**Grafika** - Jan Juráš

**Logo Kompost** - Monika Březinová

**Kresby** - Ivana Jonová

**Jazyková úprava** - Jan Juráš

**Kontakt** - [jan.juras@knih-st.cz](mailto:jan.juras@knih-st.cz), 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů



Anticopyright 2022



ŠMIDINGEROVA  
KNIHOVNA  
STRAKONICE